

Ingen själv rösta i valet till kommun, landsting och riksdag. M...
Foto: P...

Södertälje kommun

Rock the Vote – valfesten • 13 sep 2014

Rock the Vote är ett oändligt valparty för alla medborgare. Partiernas ungdomsorganisationer är på plats från kl 16.00 och tyder på information och rönga aktiviteter.

PÅ SCEN KL 19-21: DOKTORER, SÖNDRA ARTISTER SOM O...
ALTERNATIVTÄMMAN YOUNK, DE VITTON...

- TIMBUKTU
- MIRIAM BRYANT
- ALINA DEVECSERKI
- NINSUN POLI

Inslaget på SVT Forum/SVT 2 igår där "två hjältar från valrörelsen" Vanessa och Adonay berättade om sitt arbete som #valambassadörer.
#127srösteräknas

SVT Play | Efter valet: Unga röster
Adonay Kidane och Vanessa Monteiro de Macedo berä...
svtplay.se

Mitt val 2014

Varje röst är viktig.

Alla måste kunna vara med och påverka, oavsett funktionsförmåga.

I den nationella handlingsplanen för funktionshinderpolitiken framhålls att det är särskilt viktigt att personer med funktionshinder ges ökade möjligheter att delta i allmänna val. Studier visar att "Mitt val" ger alla väljare möjlighet att bli fullt delaktiga i den svenska demokratin!

TISDAG 24/6 20:00-22:00
ALDER: 15-25
(INSLAPP STARTAR 19:45)

ARTISTER:
BLUES TWANG SYSTEM CATV

VALVAKA LIVE I SKÄRHOLMEN

VAD HÄNDE MED DIN RÖST? FÖLJ VALRESULTATEN MED OSS!

SKÄRHOLMENS KULTURHUSET STADSTEATERN I SAMARBETE MED CENTRUM MOT BÄSSID OCH 127S RÖSTER RÄKNAS ÖJDER IN TILL VALVAKA.

VI ÖJDER HÄ HÅGOT LITET ATT ÄTA OCH DRICKA. POPCORN, SNACKS OCH EN TIPSRUNDA MED PRIS TILL VÄNNAREN.

SÖNDAGEN DEN 14 SEPTEMBER
KL. 19-23
SKÄRHOLMENS KULTURHUSET STADSTEATERN, BODHOLMSEDAGEN 13

FRI ENTRÉ. ALLA ÅR VÄLKOMNA!

SKÄRHOLMEN
KULTURHUSET STADSTEATERN

LIVE PÅ SCEN:

PANETOS

BLACK MOO!

UES ALX GU!

WANG SYSTEM!

LOVA ÖREVST!

FRI ENTRÉ

PLATS!

15:00 ANDRA HEN

Varje röst är viktig

Så fördelades stödet för ökat valdeltagande
SUPERVALÅRET 2014

Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor

Varje röst är viktig

**Så fördelas stödet för ökat valdeltagande
SUPERVALÅRET 2014**

Förord

År 2014 var det första gången som val till Europaparlament, riksdag, landstings- och kommunfullmäktige hölls under samma år. I rapporten *Varje röst är viktig* utvärderas arbetet med att fördela stöd till organisationer inom det civila samhället och till kommuner som genomförde verksamhet i syfte att öka valdeltagandet i Europaparlamentsvalet respektive i de nationella allmänna valen under 2014.

Vi presenterar även de slutsatser som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor dragit av satsningen. Rapporten har sammanställts av Benjamin Billet, Emmy Bornemark och Kristoffer Odstam. Vi vill särskilt tacka alla som bidragit till att verka för ett jämlikare valdeltagande under supervalåret 2014.

Eva Theisz, vikarierande generaldirektör
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor

Innehåll

Bakgrund	4
Uppdragets genomförande	5
Utgångspunkter för fördelning av stödet	5
Insatser för att sprida information om satsningen och utlysningen	5
Utllysning, urval och beslut om bidrag	6
Bedömningskriterier	6
Rekordmånga ansökningar	6
Höjt bidrag för ett högt och jämlikt valdeltagande	7
Geografisk spridning av projektverksamheten	7
En tidspressad process	7
Genomförande av projekt	8
Utvärdering av resultat och effekter	11
Utvärderingens genomförande	11
Resultat	11
Strategier och framgångsfaktorer	12
Den faktiska effekten av stödet	13
Har insatserna som avsåg att höja deltagandet varit effektiva?	13
Långsiktiga effekter och beständighet	15
Reflektion och slutsatser	16
Gräsrotsinitiativ som informationsspridare	16
Behov av långsiktighet och kombinerade insatser för att överbrygga marginalisering och avståndet till politiken	16
Framförhållning – ett villkor för ett kvalitativt arbete	17
Myndighetens förslag för ett högt och mer jämlikt valdeltagande	18
Förslag inför kommande satsningar	18
Förslag för att stärka demokratin	19
Referenser	20
Bilaga 1: Beviljade organisationer och projekt	21
Bilaga 2: Områden där projekten genomfördes	22

Bakgrund

Skillnaden i valdeltagande mellan olika grupper är markant i Sverige. Utrikes födda och unga deltar i betydligt mindre utsträckning även om andra faktorer som inkomst och utbildning tas i beaktande (Örwall 2012).

I vissa geografiska områden, bland annat i stadsdelar med ett stort utanförskap, är valdeltagandet särskilt lågt. Skillnaderna mellan de valdistrikt som hade högst och lägst deltagande i 2010 års val till kommunfullmäktige var upp till 58 procentenheter. I några valdistrikt var deltagandet under 50 procent. Det innebär att mer än hälften av de röstberättigade som är boende i dessa områden inte medverkat i att utse de förtroendevalda som ska representera dem på lokal nivå, vilket kan beskrivas som ett lokalt demokratiskt underskott.

Mot denna bakgrund gav regeringen dåvarande Ungdomsstyrelsen i uppdrag att förbereda fördelning av stöd för att öka valdeltagandet (regeringsbeslut 2013a). Regeringen upprätthöll denna intention i den skrivelse som överlämnades till riksdagen den 12 december 2013 (skr. 2013/14:61). Regeringen menade då att det fanns skäl att genomföra åtgärder för att stärka demokratiutvecklingen i områden med ett särskilt lågt valdeltagande. Det ansågs av särskild betydelse att organisationer inom det civila samhället får goda förutsättningar att genomföra insatser. I Ungdomsstyrelsens regleringsbrev för 2014 inkluderades således denna satsning (regeringsbeslut 2013b)

Till grund för regeringsbeslutet låg också tidigare erfarenheter och utvärderingar av demokratifrämjande åtgärder som syftat till att öka valdeltagandet genom statsbidrag och fördelning av stöd riktat till ideella organisationer och kommunala aktörer under perioden 2000–2010.

Uppdragets genomförande

Utgångspunkter för fördelning av stödet

Arbetet inleddes med att ta fram befintliga data kring valdeltagandet och kartlägga vilka områden som skulle prioriteras för att kunna göra riktade informationsinsatser.

Utmaningen låg i att snabbt få ut information till relevanta aktörer. Kartläggningen skulle sedan också användas som stöd för urval av projekt.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor bjöd också in till ett samrådsmöte med en referensgrupp bestående av drygt tio representanter från olika kommuner och det civila samhället. Referensgruppen fick ge sin syn på nödvändiga förutsättningar och framgångsfaktorer för att öka valdeltagandet bland unga och utrikes födda. Deras synpunkter påverkade våra urvalskriterier. Vi diskuterade även hur vi på bästa sätt skulle kunna sprida information om bidraget.

Insatser för att sprida information om satsningen och utlysningen

Möjligheten att söka bidrag spreds brett för att nå målgruppen. Ett tjugotal informationsmöten genomfördes under hösten 2013 för att informera om bidraget.

Mötena arrangerades i samband med andra informationsträffar när synergier kunde hittas eller specifikt i samarbete med lokala aktörer. Särskilt riktades fokus mot organisationer inom områden med statistiskt lägre valdeltagande och hög andel utrikes födda personer .

För att försäkra oss om att informationen skulle nå målgruppen genomfördes några stora informationsmöten, bland annat i Malmö tillsammans med Malmö Ideella Paraplyorganisation i Rosengård och ABF Rinkeby samt i samarbete med Göteborgs kommun på Fryshuset i Göteborg. Mötena var öppna för allmänheten och inbjudningar spreds brett både till kommunala tjänstemän och till representanter från ideella organisationer. Ett av dessa möten filmades och lades upp på myndighetens webbplats för att öka tillgängligheten.

Myndigheten samarbetade även med Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, i arbetet med att sprida information om bidraget. Våra sociala mediekanaler, nyhetsbrev och pressmeddelanden har också använts för att sprida information om bidraget.

I arbetet med att rikta information om satsningen till målgruppen och hitta en mångfald av aktörer har vi även stöttat dem som ansökt genom rådgivande möten och telefonsamtal i syfte att guida dem genom ansökningsförfarandet. Därutöver har ett antal statistiska rapporter, länkar och skrifter kring valdeltagande lagts upp på vår webbplats för att öka organisationernas kunskap inför och under processen.

Utlysning, urval och beslut om bidrag

Bedömningskriterier

Myndigheten tog fram ett elektroniskt ansökningsformulär och rutiner för handläggningen av ansökningarna. Ett antal bedömningskriterier togs fram för att underlätta en transparent och rättsäker handläggning av ansökningarna och för att säkerställa att bidraget skulle nå målgruppen i områden med lågt valdeltagande.

Bedömningskriterierna för projekten var:

- deras förmåga att öka valdeltagandet utifrån metoder och graden av kostnadseffektivitet
- om de arbetade med prioriterade målgrupper och/eller prioriterade geografiska områden
- om de omfattade ett eller båda valen
- antal deltagare
- i vilken grad de avsåg att samverka med andra aktörer
- en helhetsbedömning av deras kapacitet utifrån tidsplan och riskbedömning.

För att säkerställa likvärdigheten i arbetet lästes ansökningar av fler än en handläggare i olika skeden av processen.

Rekordmånga ansökningar

Det rekordstora antalet ansökningar tydde på en lyckad utlysningsskampanj men också på ett starkt behov av stöd för att stötta demokratifrämjande verksamhet och då särskilt inför valen. Totalt sökte 242 organisationer stöd för att genomföra projekt. De projekt som beviljades projektmedel drevs av 5 kommunala aktörer och 17 organisationer från det civila samhället.

Antal ansökningar och beviljade projekt

	Ansökningar	Beviljade projekt
Etniska organisationer	53	4
Riksförbund	17	2
Kulturföreningar	11	1
Övriga ideella föreningar	56	2
Kommuner	50	5
Ideella stiftelser	6	1
Studieförbund	33	5
Folkhögskolor	9	2
Partipolitiska organisationer	7	0
Totalt	242	22

Höjt bidrag för ett högt och jämlikt valdeltagande

Inför Europaparlamentsvalet 2004 hade aktörerna ansökt om totalt 24 miljoner kronor, varav dåvarande Ungdomsstyrelsen hade möjlighet att fördela 3 750 000 kronor. Utifrån slutsatserna från föregående satsning har formen för fördelningen av stöd utvecklats till jämförelsevis större bidragssummor vid 2014 års projektutlysning.

Tanken har varit att summan skulle vara tillräckligt stor för att projekten faktiskt skulle göra skillnad. Samtidigt har det varit viktigt att stödet också skulle kunna nå organisationer med mindre kapacitet. Vi informerades följaktligen om att den maximala bidragssumman skulle ligga på cirka 400 000 kronor men att det inte fanns någon nedre gräns. De tilldelade bidragssummorna varierade mellan 100 000 och 490 000 kronor beroende på projektens omfattning och planerade effekter. Sammanlagt beviljades 6 750 000 kr i projektmedel till 22 organisationer.

Geografisk spridning av projektverksamheten

Enligt myndighetens regleringsbrev (regeringsbeslut 2013b) som låg till grund för fördelningen av stöd skulle verksamheten genomföras i områden med lågt valdeltagande i tidigare allmänna val. Vissa organisationer valde att arbeta lokalt med specifika stadsdelar medan andra hade en större regional eller nationell spridning.

Av de 22 organisationer som fick projektmedel har 14 verkat i minst någon av de 15 stadsdelar som av regeringen har identifierats som särskilt utsatta och som omfattas av regeringens urbana utvecklingsarbete.¹ Flera projekt har dessutom varit aktiva i fler än en stadsdel. Vid handläggningen har hänsyn även tagits till den geografiska spridningen på nationell nivå. Det har funnits verksamma projekt från Trelleborg i söder till Haparanda i norr.

Målgruppen för projekten

Deltagarna i aktiviteterna tillhörde målgruppen unga och utrikes födda som verksamheterna skulle rikta sig till enligt regeringsbeslutet. Detta framgår ganska tydligt av projektbeskrivningarna och återspeglas i valet av metod som specifikt var anpassade för målgruppen. Inget projekt har rapporterat några svårigheter med att identifiera eller nå ut till målgruppen för satsningen.

Med undantag av fem projekt, som enbart fokuserade på en målgrupp, riktade sig samtliga projekt mot både ungdomar och personer som är födda utrikes. De som endast hade en målgrupp inom sin verksamhet riktade sig till exempel mot invandrarkvinnor i utanförskap. Några projekt, i de flesta fall de som bedrevs av etniska organisationer som arbetar med språk, kultur, identitet och delaktighet i samhället, hade redan aktiviteter och har därmed generellt haft en snävare målgrupp.

En tidspressad process

Regeringsbeslutet om förebereelser inför fördelning av stöd fattades i slutet av juli 2013 (regeringsbeslut 2013a) och de pågick från slutet av augusti till och med oktober. För att påskynda medelstilldelningen beslutade myndigheten att ta emot ansökningar redan från den 1 november 2013. Information om stödet kom ut i början av oktober och informationen nådde målgruppen successivt fram till slutet av december. Ansökningar togs emot till och med den 10 januari 2014. Beslut om medelstilldelning fattades den 7 februari 2014.

¹ Nio kommuner med totalt 15 stadsdelar som präglas av låg förvärvsfrekvens, högt uttag av långvarigt försörjningsstöd och låg behörighet till gymnasieskolans nationella program omfattas av utvecklingsarbetet under Boverkets samordning. Dessa är Hässleholmen (Borås), Bergsjön, Gårdsten, Hjällbo och Norra Biskopsgården (Göteborg), Gamlegården (Kristianstad), Centrum-Öster (Landskrona), Herrgården och Södra Sofielund/Seved (Malmö), Rinkeby och Tensta (Stockholm), Hovsjö och Ronna (Södertälje), Kronogården (Trollhättan) samt Araby (Växjö).

Genomförande av projekt

Projektet har haft varierande aktiviteter: valambassadörer, debattkvällar, demokratiträffar, valfestivaler och valmässor, röstverkstäder, mobila valstugor, utställningar och valinformationsutställningar, utbildningar och studiecirkel, videor och musikvideor, föreläsningar, gruppmöten, valskolor, informationstorg, bloggar, heminformationsträffar, dörrknackning, rollspel, flashmobs, valtävlingar och demokratiguider på olika språk. I arbetet med utvärderingen har det varit angeläget att sammanställa de olika metoder som har använts för att uppnå målet med satsningen. Här beskrivs även en utmaning som är nära kopplad till samhällsklimatet och 2014 års politiska kontext.

Insatser för att sprida information och underlätta röstning

Demokratiguider på olika språk har använts för att sprida information om den representativa demokratin i Sverige och i Europa. Syftet har varit att beskriva och förklara de administrativa rutinerna kring valen. Verksamheten har oftast handlat om att sprida saklig och opartisk information om hur den representativa demokratin fungerar utifrån befintliga dokument från valmyndigheten eller Europaparlamentets representation i Sverige.

Några av projekten fokuserade på att underlätta själva valhandlingen genom att erbjuda röstmottagningsställen i form av fasta eller mobila förtidsröstningslokaler. Att kunna erbjuda flera alternativ för förtidsröstning i olika lokaler i målgruppens närhet var en möjlighet som ett flertal projekt överskattade. Kreativa löningar togs i stället fram för att påminna invånarna om vikten av att rösta, till exempel genom att ställa fram skyltar med pilar och budskapet ”*Gå och rösta*” vid strategiska mötesplatser för målgruppen.

Insatser för att stimulera till samtal

Bedömningskriterierna premierade projekt som hade för avsikt att nå ett stort antal personer med kvalitativa arbetsmetoder. Några av projekten, de som genomfördes i områden med extra lågt valdeltagande och med grupper som var svåra att nå, fick stöd för att bland annat jobba med starkt individfokus. I områdena Bergsjön, Biskopsgården och Angered i Göteborg erbjöd den ideella föreningen Födelsehuset som jobbar med doulor² och kulturtolk demokratimöten i mindre grupper samt röstverkstäder för att träna på att ta ställning i samhällsfrågor.

Tio projekt, närmare hälften av projekten, valde att arbeta med demokratiambassadörer och totalt har 584 demokratiambassadörer utbildats. Demokratiambassadörerna fick i de allra flesta fall både delta i interna utbildningar i egen regi med externa föreläsare och i externa utbildningar i samverkan med andra aktörer, till exempel LSU:s stora valambassadörsutbildning och Europa Direkt Riksteatern.

² En doula är en person som ger en födande kvinna och hennes eventuella partner kontinuerligt emotionellt stöd under en förlossning.

Ambassadörerna rekryterades utifrån olika kriterier som kontaktyta inom målgruppen, social kompetens, engagemang, samhällsintresse och språkkompetens, men också utifrån kravet på att kunna bedriva partipolitisk neutral verksamhet samt vikten av mångfald och jämlikhet i gruppen.

Demokratiutbildningarnas omfattning varierade från enklare tvådagarsutbildningar med inspiratörer till mer avancerade former utspridda över hela projektperioden med tematiska kurser inom relevanta statsvetenskapliga teman.

Evenemang

De flesta projekt har arrangerat mer eller mindre stora evenemang. En stor del av dessa har skett i form av debatter och informationsträffar. Många valde att arrangera debattkvällar där beslutsfattare fick tillfälle att möta en målgrupp som traditionellt inte deltar i politiska möten. I vissa fall har det handlat om föreläsningar i demokratifrågor, medan andra aktörer har sett årliga kulturfestivaler och musikala evenemang som en bra metod för att föra ut ett budskap.

En bakomliggande tanke har varit att använda befintliga forum för att skapa uppmärksamhet kring valet. I flera fall har specifika valfestivaler arrangerats. *Rösta För Din Ort* arrangerades av Fryshuset bland unga i de områden där det är lägst valdeltagande. Man använde lokala röster och förebilder som budbärare av budskapet. Under dessa festivaler spred man informationsmaterial och arrangerade workshoppar med teströstning. Artister som medverkade på festivalerna uppmuntrade till att rösta.

Demokratifrämjande aktiviteter

I projektet *127:s röster räknas* som arrangerades av organisationen KFUM JKS Basket i Skärholmen har man arbetat med röstverkstäder där en intressegrupp på ett 30-tal personer från målgruppen la fram förslag på frågor som bearbetades och som till slut kom med på en valsedel. Sedan pågick en demokratisk process för att avgöra vilka ämnen som skulle debatteras med beslutsfattarna inför valen.

Flera andra projekt har jobbat med folkbildning som metod. Detta har inneburit att målgruppen har varit delaktig i alla aktiviteter och därmed i högsta grad varit med och utformat verksamheten. Rollspel och drama har i kombination med efterföljande diskussioner fått deltagarna i några projekt att reflektera kring demokrati, deltagande och politik i största allmänhet.

Sociala medier, masskommunikation och ny teknik

Fem av projekten arbetade intensivt med sociala medier som verktyg för att nå projektmålen, dock alltid som komplement till aktiviteter där man träffades fysiskt. Med kampanjen *Makten är din* lyckades Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer, LSU, få mer än 5 000 personer att via sociala medier berätta att de skulle rösta i Europaparlamentsvalet den 25 maj.

Fanzigo har låtit 60 personer blogga om vikten av valdemokrati och publicerat över 194 inlägg. Grundtanken har varit att ge en tydligare bild av var de olika partierna står i frågor som engagerar dem och lämnat utrymme för unga att uttrycka vad de anser vara viktigt i samhällsfrågor. Man har även använt sig av nya tekniska metoder för att skapa ett medborgarvänligt och målgruppsanpassat debattklimat vid fysiska möten. Plattformar som *Twebcast*³ eller *Polldady*⁴ har använts i ett antal möten med intentionen att skapa en omedelbar interaktion med publiken och uppmuntra fler att delta aktivt i debatten. Ett projekt strukturerade stora delar av sitt arbete kring en datorbaserad åsiktsmaskin som beskrivs av projektgruppen som ”*ett interaktivt, lättillgängligt och intresseväckande sätt att samla in medborgarnas åsikter*”.

Utmaning – politisk kontext

Under projektens genomförande kontaktade flera av organisationerna myndigheten för att berätta om sin hantering av partiet Sverigedemokraterna. Några organisationer hänvisade till anti-rasistiska policyer och ansåg att de inte kunde genomföra aktiviteter i samverkan med detta parti. De menade att de verkar i multietniska områden och strävar efter att alla deras medlemmar ska känna sig trygga, något som blev omöjligt då Sverigedemokraterna deltog i deras arrangemang. En organisation skriver i ett mejl att:

”I våras ställde vi in en debatt där SDU skulle varit en av de medverkande organisationerna. Den ilska, oro och otrygghet som uttrycktes över deras medverkan och den bedömda risken för oroligheter med mänskliga och materiella skador som följd, och den negativa publicitet för projektet, föreningen, området och MUCF som det riskerade innebära, gjorde att vi som arrangörer inte kände det möjligt att genomföra arrangemanget.”

³ Se <http://www.twebcast.com>

⁴ Se <https://polldaddy.com>

Utvärdering av resultat och effekter

I utvärderingen av stödet har vi framför allt analyserat hur de ansvariga för olika projekt levt upp till uppdraget att stimulera valdeltagandet samt gjort en analys av vilka metoder som målgruppen finner verksamma.

Utvärderingens genomförande

Arbetet med stödet berörde aktörer med olika utgångspunkter och arbetsmetoder och därför har vi bedömt att det är viktigt att ta del av erfarenheterna på skilda sätt. Utvärderingen grundas i första hand på projektägarnas slutrapporter och egna utvärderingar utifrån ett antal kriterier som tydligt relaterar till de riktlinjer som satts upp för stödet. Det gäller metodanalys, analys av målgrupp, effekter och projektresultat men också samverkan och projektens varaktighet. Vi har analyserat projektens slutredovisningar för att förstå hur de utformats, hur projektledarna har strävat mot sina mål och vi har fått uppgifter om vilka problem de stött på samt vilka framgångsfaktorer de identifierat.

För att bättre kunna ta del av hur aktörerna uppfattat satsningen och dess effekt har fokusgruppsintervjuer genomförts. Dessa har skett i samband med ett utvärderingsmöte som arrangerades kort efter att projekten avslutats. Totalt deltog 15 representanter från de 22 organisationer som beviljades projektmedel. Syftet med detta var att samla in projektledarnas åsikter kring olika dimensioner i sina projekt med fokus på lärdomar, utmaningar, nyckelfaktorer och arbetssätt. Förutom utvärderingen har detta möte också varit ett tillfälle för att öppet diskutera möjligheter och hinder för att delta och engagera sig i de demokratiska processerna och speciellt i val på alla nivåer.

Resultat

Omfattning

Utgår man från projektens egna uppskattningar och om man räknar bort den mediala effekten så har mellan 300 000 och 700 000 personer nåtts av insatserna. Denna siffra ska dock ses som en fingervisning av satsningens omfattning då organisationerna har redovisat antal personer på olika sätt och syftat på olika aktiviteter vars effekter inte kan jämföras.

Projektet rapporterar 113 genomslag i medierna varav 15 i rikstäckande medier, huvuddelen har alltså varit i lokala eller regionala tidningar. Totalt har 10 500 personer deltagit i demokratiseminarier, 61 debatter har arrangerats och 584 demokratiambassadörer har utbildats och verkat för ett ökat valdeltagande under projektperioden. Enligt intervjuerna har demokratiambassadörerna haft enskilda samtal med i snitt 200 personer.

Hashtagen *#röstaEU25maj* var en av de mest använda i Sverige i anslutning till Europaparlamentsvalet, såväl bland unga som bland politiska makthavare och journalister. Kampanjen som togs fram av LSU – Sveriges Ungdomsorganisationer rankades som en av de främsta aktörerna under EU-valet på Twitter av PR-byrån Springtime. Det blev 4 200 likes i Facebook och 270 000 personer nåddes.

Strategier och framgångsfaktorer

Utifrån det breda spektrum av reflektioner kring vad som karakteriserar ett framgångsrikt arbete för ett jämlikt valdeltagande som lämnades av projekten kan man utläsa några tankar kring relevansen av de valda metoderna.

Sammantaget ger rapporterna ett starkt intryck av att det har funnits medvetna strategier för att nå målgruppen. För de allra flesta organisationerna har projekten riktat sig till sina traditionella eller naturliga målgrupper. Vissa organisationer hämtade in kunskap för att öka träffsäkerheten i sitt arbete. Till exempel utgick LSU från en opinionsundersökning som tagits fram för att bland annat ta reda på vilka valfrågor som ansågs vara de allra viktigaste i den unga väljargruppen.

Många av de projektansvariga har betonat att det är betydelsefullt att väljarna är väl informerade och fattar väl övervägda beslut. Många av de ansvariga lyfter vikten av att informera på ett enkelt sätt och tillgängliggöra det politiska budskapet. Detta framgår väldigt tydligt från projektet *Mitt val* i vilket Studieförbundet vuxenskolors förbundskansli jobbade med unga med intellektuell funktionsnedsättning. Flera projekt såg ett starkt behov av att sprida specifik information om beslutsfattande i EU och medvetandegöra målgruppen om hur konkret detta påverkar deras vardag. Ett särskilt skäl som framförts för detta har varit att Europaparlamentsvalet 2014 var det första valet till parlamentet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft, vilket innebär att deras lagstiftningsstatus stärktes i förhållande till Europeiska kommissionen och de nationella regeringarna.

Andra projekt har velat påverka målgruppens intention att rösta genom att använda sig av artister och förebilder ur målgruppen för att uppmärksamma valet och uppmana målgruppen att rösta i samband med årliga festivaler i prioriterade områden. De projekt som menar att dessa förebilder påverkar deltagandet presenterar flera olika mekanismer som kan tänkas spela roll.

Den första är att förebilderna sänder ut signaler om att den politiska arenan är öppen även för målgruppen. Den andra mekanismen är att målgruppens intressen bör synliggöras bättre och att deras perspektiv i högre grad bör tas i beaktande vid beslutsfattande, vilket i sin tur kan väcka ett större intresse för politik. Man påpekar vikten av att tala till unga med ett språk och ett budskap som är kopplade till den värld de känner igen sig i genom att till exempel arbeta med relevanta föreläsare utifrån målgruppens perspektiv. Detta beskrevs som en framgångsfaktor då föreläsarna på ett bra sätt väckte ungdomarnas lust att diskutera kring demokratiska dilemman.

För att nå personer som inte intresserar sig för samhällsfrågor menar andra projekt att musik, dans och performans tilltalar de yngre och fångar in dem via sina egna intresseområden. Genom gestaltning anser man sig kunna visualisera olika samhällsfrågor och väcka intresset för politik.

Malmö stads Stadsområdesförvaltning Öster slår i sin slutrapport fast att förtidsröstningen *”ökade markant under dessa event (demokratidagar) jämfört med vanliga dagar”*. Södertälje kommun konstaterar dock att sådana arrangemang *”blir intressanta punktinsatser men kräver väldigt stora resurser för att kunna få ut dess fulla potential”*.

De projekt som valt att jobba med demokratifrämjande aktiviteter hade syftet att utveckla samhällsengagemang och stärkt politiskt intresse som i sin tur kan påverka framtida intentioner att rösta. När det kommer till de relationsbyggande aktiviteterna som arrangerades i samband med satsningen går uppfattningarna dock isär, i synnerhet för hur effektiv metoden med demokratiambassadörer faktiskt är. En del klassificerar demokratiambassadörernas insatser som ovärderliga för projektet medan andra presenterar en mer nyanserad bild av resultatet.

Av flera redovisningar framgår dock att valambassadörerna fyllde en mycket viktig funktion i de områden som hade högst arbetslöshet och där många personer var födda utrikes. Genom att etablera en personlig kontakt med invånarna i dessa områden möjliggjordes en dialog kring centrala frågor som direkt berörde de faktorer som projektledarna anser vara avgörande för ett inkluderande arbete med de som känner sig långt från de demokratiska processerna.

Den faktiska effekten av stödet

År 2014 var det tredje riksdagsvalet i rad som andelen röstande ökade, nu senast med 1,2 procentenheter till 85,8 procent. I valet till Europaparlamentet blev det första gången som över hälften av de röstberättigade röstade i ett svenskt EU-val, en ökning med 5,5 procentenheter till 51,1 procent.

Valdeltagandeundersökningarna visar dock traditionellt att högutbildade, höginkomsttagare och svenska medborgare röstar i större utsträckning än unga, lågutbildade, låginkomsttagare och utländska medborgare. Generellt ökade andelen röstande i 2014 års val. Eftersom det i regel är grupper med svagare resurser, exempelvis personer med låg utbildning och inkomst, som röstar i mindre utsträckning leder ett ökat valdeltagande oftast till ett mer jämlikt valdeltagande.

Statistiken visar att ungas valdeltagande var bland det som ökade mest i de senaste valen. Jämfört med i föregående val ökade deltagandet bland dem under 30 år med 2 procentenheter till 81 procent i 2014 års riksdagsval. Bland utrikes födda kan dock inte någon statistiskt säkerställd förändring konstateras samtidigt som valdeltagandet bland inrikes födda ökade med nästan 2 procentenheter jämfört med i riksdagsvalet 2010. Detta medför att skillnaden i valdeltagande mellan dessa två grupper ökar och uppgick till 17 procentenheter 2014. I Europaparlamentsvalet 2014 ökade valdeltagandet bland utrikes födda. Trots ökningen är dock valdeltagandet i den gruppen endast 39 procent, vilket kan jämföras med 54 procent bland inrikes födda.

Har insatserna som avsåg att höja deltagandet varit effektiva?

På frågan om effekten av sina egna insatser konstaterar flera projektansvariga den uppenbara svårigheten med att mäta effekten av sina enskilda aktiviteter på det faktiska valdeltagandet utan stöd från specifika valdeltagandeundersökningar. I många rapporter har man med stöd av allmän valdeltagandestatistik på valkrets nivå försökt visa projektets goda resultat genom att jämföra valdeltagandet i områden där projekten varit extra aktiva jämfört med resultatet i liknande områden där man inte varit verksamma på samma sätt. Inget projekt har dock kunnat säkerställa något samband mellan insatserna och valdeltagandet. Emellertid delar de flesta av projektledarna med sig av sin övertygelse om att aktiviteterna som arrangerades inom ramen för satsningen på något sätt bidragit till utfallet.

Det finns anledning till försiktighet för såväl kommunala initiativ som det civila samhällets aktörer i hur de påverkar valdeltagandet. Valsystemets utformning, de

ideologiska skiljelinjerna vid valet, engagemanget i valkampanjen och om det finns tydliga politiska alternativ är exempel på faktorer som har stor påverkan på medborgarna.

Organisationen Fanzingos projektledare för projektet *Botkyrkas Röster* konstaterar i sin rapport:

”en känsla av utanförskap och att politikerna inte lyssnar har gjort att vi ibland har arbetat i motvind. I relation till t.ex. utförsäljningen av Albyberget och en utebliven folkomröstning har förtroendet för politikerna i Botkyrka minskat vilket också har skapat ett motstånd att engagera sig och delta i möten som behandlar politik.”

Ett intressant bidrag i diskussionen kring effektutvärdering ges dock av den valdeltagarundersökning som genomfördes av Västra Hisingens stadsdelsförvaltning i Göteborg. Projektet riktade sig mot förstagångsväljare, unga ensamstående med barn, samt utrikes födda personer som bor i Norra Biskopsgården, Södra Biskopsgården och Länsmansgården, tre områden med allmänt lågt valdeltagande. Tjugo ungdomar från stadsdelen anställdes för att, med hjälp av en enkät, ta reda på om invånarna hade nåtts av projektets satsningar och för att samla in information om vilka det var som röstade. Ungdomarna stod på valdagen placerade vid alla vallokaler i upptagningsområdet.

Sammanlagt besvarades 800 enkäter. Cirka 50 procent av de svarande är förstagångsväljare (18–22 år). Av de som svarade angav 36 procent att de hade pratat, sett eller hört talas om demokratiambassadörerna som hade anställts under aktivitetsperioden. Av de som har varit i kontakt med demokratiambassadörerna anger 13 procent också att de blivit påverkade att gå och rösta. Vidare har över 30 procent av de svarande sett filmen *Valet är mitt!* där lokala kändisar berättar varför de röstar och uppmanar Biskopsgårdsborna att också rösta. Denna enkätundersökning indikerar intressanta effekter, men dessa skillnader kan tyvärr inte på något sätt betraktas som statistiskt säkerställda.

En annan intressant studie av vad demokratifrämjande arbetsmetoder med individfokus kan resultera i har genomförts av Studieförbundet Vuxenskolan som jobbar med personer med utvecklingsstörning. I den studie från 1998 som hänvisades till i projektansökan visas att åtta av tio personer med intellektuell funktionsnedsättning valde att inte rösta. Genom insatsen lyckades organisationen få åtta av tio av sina 280 studiecirkeldeltagare att rösta.

Långsiktiga effekter och beständighet

Ökad medvetenhet och tilltro till det demokratiska systemet i målgruppen

Utifrån flera projektredovisningar är det otvivelaktigt att det funnits ett behov av att öka målgruppens kunskaper om den demokratiska processen. Den ideella föreningen ASOV Stockholm skrev i sin rapport om den uppenbara okunskapen i målgruppen kring demokratiska frågor och valdeltagande. En viss okunskap var förväntad men denna var större än vad de räknat med. För att bemöta denna situation har de anpassat språk, längden på mötena och återkopplingsarbetet.

Ett annat exempel på medskick kommer från projekten som valt att jobba med valambassadörer som metod för att öka valdeltagandet. Flera hundra unga har stärkt sig själva genom att de fått utbilda och uttrycka sig i demokratifrågor. Dessa ambassadörer har fått kunskap om EU-frågor och därmed ökat sitt självförtroende i de frågorna. En förväntad effekt är att dessa aktörer kommer att fortsätta fungera som demokratiambassadörer långt efter valen.

Det civila samhällets aktörer och de lokala initiativen har stärkts i sin roll att bidra till ett högt och jämlikt valdeltagande

En bärande dimension inom projekten har legat på samverkan mellan aktörerna, vilket skapade informella nätverk av organisationer från både kommunerna och det civila samhället med ambition och kapacitet att jobba med demokratifrämjande insatser. Projektägarnas kapacitet att samverka med andra aktörer har bedömts och varit ett särskilt skäl i bedömningen av projektansökningarna. På så sätt har samverkan varit en inbyggd dimension i projektet då den utformades i ett tidigt skede och skapade en god förankring av samarbeten inom de olika projekten. De flesta av kommunerna har skapat samverkansgrupper för att skapa synergieffekter.

Inom det informella nätverket utbyttes både metoder och strategier. Värdefulla lärdomar har nu samlats in kring framgångsfaktorerna och arbetsmetoder med målgruppen. En övervägande del av metoderna som har tagits fram är tidlösa i sin utformning och kommer på så vis inte att bli inaktuella, utan ska kunna återanvändas av organisationerna för tiden mellan valen och i kommande val.

Ökade möjligheter till inflytande, insyn och delaktighet

Både de tidiga diskussionerna som pågick med målgruppen och utvärderingen som skedde i samband med satsningen visade den tydliga kopplingen mellan demokratisk delaktighet, känslan av inflytande från målgruppen och valdeltagande. Utvärderingen har också visat hur svag den demokratiska delaktigheten och kopplingen mellan de folkvalda och medborgarna är i vissa målgrupper. En intressant effekt som tydligt framgår gäller olika målgrupper med lågt förtroende för politiska strukturer som fått möjlighet att bearbeta sina intryck och nyansera sin världsbild, vilket lett till minskad risk för dessa målgrupper att hamna i extremism. En effekt som ses som extra relevant i områden som karaktäriseras av utanförskap och för en målgrupp med en generellt svag känsla av ägandeskap.

De politiska partierna har genom att medverka i dessa projekt fått möta människor som de annars sällan får tillfälle att möta på det sättet. En möjlig effekt är att detta lett till en ökad förståelse från politikerna för målgruppens vardagssituation och deras behov. Mot denna bakgrund kan man nog hävda att stödet bidragit till att de politiska besluten kommer att avspegla de olika intressen och åsikter som uttrycks i samhället mer korrekt i framtiden.

Reflektion och slutsatser

Gräsrotsinitiativ som informations-spridare

Det civila samhällets och de lokala initiativens aktiva roll i valrörelsen är en relativ ny företeelse, separat från den som de politiska partierna, medierna och kommunerna har i sin traditionella roll om att tillgängliggöra valrörelsen. Det civila samhällets organisationer och de kommunala aktörer som deltagit i denna insats utgör en väldigt heterogen målgrupp, vilket är både dess svaghet och dess styrka. Forskning visar att de kan fungera som ett komplement till de politiska partiernas egna satsningar (Lundåsen 2010).

Det civila samhällets organisationer och olika lokala initiativ kan nå grupper som i vanliga fall inte är intresserade av eller har en negativ inställning till politik genom att erbjuda nya kommunikationskanaler. De empiriska resultaten som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor tagit del av indikerar att stödformen ger goda förutsättningar för olika gräsrotsinitiativ att sprida information om valet och att aktivt verka för att öka intresset för demokratifrågor inför valet.

Behov av långsiktighet och kombinerade insatser för att överbrygga marginalisering och avståndet till politiken

Informations- och punktinsatser inför valen bidrar till att förmå målgruppen att rösta. Men om det grundläggande problemet handlar om självtillit och förtroende för politiken så är det mindre sannolikt att informationsinsatser får effekt. Såväl intervjuerna som rapporterna visar att det från projektens sida har funnits en tydlig bakomliggande medvetenhet om att det i denna målgrupp ytterst sällan räcker att sprida ett budskap om vikten av deltagande.

Sveriges Kommuner och Landsting beskriver i skriften *Rätt att rösta!* (2010) hur orsakerna skiljer sig åt mellan olika samhällsgrupper. För en del av målgruppen är förtroendet för demokratin det största hindret (Oscarsson & Holmberg 2011). I relation till detta anger flera aktörer sin oro över risken att korta insatser inför valet utan långsiktighet upplevs som valfiske av målgruppen. Detta grundas på den uppfattningen att förtroendet är något som byggs upp och kräver långsiktighet och att det därmed finns en risk att det blir kontraproduktivt att starta ett engagemang som sedan inte kan tas vidare. Flera projekt framhåller därför både värdet och utmaningen av att inte enbart arbeta med att sprida information till målgruppen utan också att jobba utifrån andra perspektiv för att kunna överbrygga avståndet mellan målgruppen och politiken.

Myndighetens uppfattning är att möjligheterna att nå ett framgångsrikt resultat från dessa gräsrotsinitiativ för ett jämlikt och högt valdeltagande skulle bli betydligt större om det specifika arbetet med valdeltagandet var kopplat till stödinsatser för demokratifrämjande verksamhet mellan valen. Det tycks finnas ett behov av att genom en kombination av olika typer av insatser stötta och bevara den mångfald av kommunala och ideella verksamheter som verkar för ett långsiktigt demokratifrämjande arbete, erbjuder viktiga samtalsarenor och riktar sig till grupper av medborgare som idag befinner sig utanför det politiska beslutsfattandet tillfälligt eller permanent, och vars intressen sällan eller aldrig blir representerade. Genom strategiska satsningar riktade mot dessa gräsrotsinitiativ finns det möjlighet att ytterligare främja demokratin och att fler väljare från målgruppen ser själva värdet i att rösta.

Framförhållning – ett villkor för ett kvalitativt arbete

Ett långsiktigt arbete före en valrörelse skulle innebära bättre villkor för ett kvalitativt resultat, inte minst från organisationernas sida som vittnar om svårigheten av att jobba tidspressat. Utifrån det empiriska material som samlats in drar myndigheten slutsatsen att projekten som har skett i samverkan mellan flera aktörer, och i synnerhet mellan aktörer från olika sektorer, har varit det som har gett bäst resultat. Erfarenheterna visar också att samverkan underlättas om man skapar förutsättningar för ett långsiktigt arbete.

Många projekt vittnar dock om att arbetet med att etablera plattformar och att identifiera synergier för ett kvalitativt arbete är tidskrävande. Det tar tid att identifiera rätt aktörer, rekrytera rätt personer och planera de aktiviteter som ska genomföras i samverkan. Resultatet pekar också på att de projekt som haft effekt på attityder är de som har varit mest resurskrävande och som drabbades mest av den korta projektperioden.

Att projektledarna för sådana projekt vittnar om svårigheten att åstadkomma långsiktiga attitydförändringar i frågan om valdeltagande inom den tid som projekten pågått beror troligen på att det i flera avseenden inte har varit möjliga mål inom den begränsade projekttiden. En del av målgruppen har i grunden en mycket låg benägenhet av att rösta och stödinsatsen var i sin omfattning en begränsad insats. Processen med stödinsatsen har av aktörerna själva upplevts som tidspressad och sakna långsiktighet.

De deltagande organisationerna uttryckte en viss frustration över att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor hade fått uppdraget så kort innan valet. De önskade att satsningen skulle ha initierats tidigare så att de beviljade projekten skulle ha kunnat arbeta med mer långsiktiga metoder. Denna reflektion delas också ur ett handläggningsperspektiv då en god framförhållning skulle medföra större spridningsmöjligheter och därmed högre träffsäkerhet.

Myndighetens förslag för ett högt och mer jämlikt valdeltagande

Förslag inför kommande satsningar

- Projektens slutrapporter ger indikationer på vilka metoder som fungerar för att stimulera till ett ökat valdeltagande. För att ta tillvara projektens kunskaper och erfarenheter bör Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor få i uppdrag att ta fram ett inspirationsmaterial och ett utbildningskoncept inför kommande val. Materialet kan ge tips om vad som fungerar bra och vilka utmaningar som finns i relation till en särskild metod. Materialet ska kunna användas för att främja ett aktivt samhällsengagemang hos grupper som vanligtvis varken röstar eller engagerar sig i civilsamhället.
- Satsningen visar att vissa projekt skulle kunna få större effekt om en förtroendefull relation mellan projektägarna och målgrupperna kunde etableras tidigare. Utifrån den samlade bilden av projektredovisningarna rekommenderar vi att framtida specifika stödinsatser inför valet inleds i god tid så att projekten kan starta cirka ett och ett halvt år före valet för att kunna genomföra ett kvalitativt bra arbete. Detta innebär att uppdraget till myndigheten att fördela stöd bör komma minst två år före valet.
- Det är svårt att dra slutsatser om insatsernas samlade effekt på valdeltagandet. Resultatet tyder dock på att satsningen bör ses som en viktig resurs för att främja ett mer jämlikt valdeltagande i samhället. För att få kunskap om projektens faktiska verkan bör en effektstudie genomföras i samband med en framtida satsning.
- I projektverksamheten tog flera organisationer ställning mot att samarbeta med ett enskilt politiskt parti. Under kommande val finns det risk att denna fråga växer sig allt starkare. För att undvika oklarheter kring hanteringen av en polariserad politisk kontext bör regeringen klargöra riktlinjer kring organisationernas relation till partipolitik, till exempel i en förordning. Då kan myndigheten ställa tydligare krav på organisationerna i relation till politisk neutralitet.

Förslag för att stärka demokratin

Utifrån de 242 ansökningarna och 22 slutrapporterna i denna satsning drar vi två slutsatser. Den första är att delar av samhället är på väg att förlora det demokratiska fundamentet. Medborgarna i ytterstadsområdena känner sig inte delaktiga och anser sig sakna makt att påverka sin situation. I områden där få röstar saknas tillit till politiska processer och till de folkvalda. Den andra är att det stora antalet ansökningar samtidigt vittnar om att det finns ett stort intresse i civilsamhället och i kommunerna för att förstärka demokratin. Under ett utvärderingsmöte med de aktörer som genomfört valprojekt uttryckte flera att deras arbete behövde en fortsättning på något sätt. De hade bidragit till ett lokalt engagemang, ett intresse för politik och fungerande kanaler till politiker. Då detta arbete sällan har en chans att leva vidare utan finansiering finns en risk att medborgarna uppfattar arbetet inför valet som röstfiskeri och att politikerföraktet därmed stärks. Det civila samhällets aktörer kan fungera som plattform för att skapa viktiga kontaktytor mellan politikerna och medborgarna även mellan valen. Partipolitiskt neutrala organisationer har ofta stort förtroende bland allmänheten. Vi föreslår att ett verksamhetsbidrag inrättas där civilsamhället blir en viktig aktör i arbetet med att stärka kontakten mellan medborgarna och politiken, med ett särskilt fokus på grupper som röstar i lägre grad. Ett sådant stöd bör vara långsiktigt och det eftersträlvade resultatet bör vara social tillit.

Referenser

Oscarsson, H. & Holmberg, S. (2011). *Åttapartivalet 2010. Redogörelse för 2010 års valundersökning i samarbete mellan Statistiska centralbyrån och statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet. Stockholm: SCB.*

Regeringens skrivelse 2013/14:61 *En politik för en levande demokrati.*

Regeringsbeslut (2013a). *Uppdrag till Ungdomsstyrelsen att genomföra förberedelser av fördelning av stöd i samband med 2014 års allmänna val, 2013-07-25, Ju2013/5250/D.*

Regeringsbeslut (2013b). *Regleringsbrev för budgetåret 2014 avseende Ungdomsstyrelsen U2013/761/SAM, U2013/7806/UC, U2013/6072/UC m.fl.*

Statistiska centralbyrån (2012). *Allmänna val, valdeltagandeundersökningen 2010: Högre och mer jämlikt valdeltagande. Stockholm: Statistiska centralbyrån.*

Sveriges Kommuner och Landsting (2010). *Rätt att rösta! – hur kommuner och landsting kan arbeta för att öka valdeltagandet. Stockholm: Beredningen för demokratifrågor.*

Örwall, R. (2012). *Svenskt valdeltagande under hundra år. Stockholm: Statistiska centralbyrån.*

Elektroniska källor

Statistiska centralbyrån
www.scb.se. Statistiknyhet Nr 2015:318, 2015-03-30

<http://www.scb.se/Statistikatlasen/>

Twebcast
<http://www.twebcast.com>

Polldady
<https://polldaddy.com>

Bilaga 1: Beviljade organisationer och projekt

Beviljade organisationer och projekt, 2014. Kronor

Organisation	Projektnamn	Belopp (kr)
Mammaforum/Födelsehuset	Mammaforum – Ditt val 2014	300 000
ABF Distriktet Stockholms län	Kom med och rösta	350 000
ABF Södra Småland	Ihlam – Våga drömma!	350 000
Afrosvenskarna i Stockholm	Vi är vågmästarna	350 000
Albanska Föreningars Union i Sverige	Rösta 2014	100 000
ASOV Stockholm	Meningsfull delaktighet	300 000
Centrum mot rasism	Höj din röst!	300 000
Fanzingo	Botkyrkas Röster "Live"	220 000
Fritid Jönköping	Valet är ditt	300 000
Fryshuset	#Röstafördinort	350 000
Hässleholms kommun	Jag röstar! Ökat valdeltagande i östra Skåne	300 000
Ibn Rushd distrikt Södra	Fest i valtider	350 000
KFUM JKS BIK	127:s röster räknas	350 000
Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer LSU	Makten är din	490 000
Malmö Stad SoF Öster	Ökat valdeltagande	300 000
Samarbetsorganisationen för invandrarföreningar i Uppsala	Demokratiprojektet/Valinformation riktad till invånare med utländsk bakgrund	300 000
Stadsdelsförvaltningen Västra Hisingen Göteborg	Valet är mitt!	300 000
Studiefrämjandet i Umeåregionen	Din åsikt har betydelse!	300 000
Studieförbundet vuxenskolan förbundskansli (I-Mitt Val)	Mitt Val	400 000
Sverigefinska folkhögskolan	Valfeber?	190 000
Södertälje kommun (Ung fritid)	Rock the Vote	300 000
Örebro Folkhögskola/Evangeliska Frikyrkan	Välj Vivalla – En informationssatsning för ökad kunskap och ökat valdeltagande	250 000

Bilaga 2: Områden där projekten genomfördes

Områden där projekten genomfördes, 2014

Organisation	Områden
ABF Distriktet Stockholms län	Tensta, Rinkeby, Rissne, Husby, Märsta, Skärholmen, Ronna, Vårby, Alby, etcetera.
KFUM Skärholmen	Skärholmen.
LSU	Nationellt + Ambassadörsutbildningar i Stockholm, Malmö, Göteborg, Umeå och Skellefteå.
Malmö Stad SoF Öster	Malmö (Fusie och Rosengård).
Samarbetsorganisationen för invandrarföreningar i Uppsala	Uppsala (invandrantäta stadsdelar).
Stadsdelsförvaltningen Västra Hisingen Göteborg	Västra Hisingen i Göteborg.
Studieförbundet i Umeåregionen	Umeåregionen (Bjurholm, Nordmaling, Robertsfors, Umeå, Vindeln och Vännäs).
Studieförbundet vuxenskolan förbundskansli	Umeå, Gävle, Ljusdal, Örebro, Göteborg, Växjö och Kristiansand.
Födelsehuset Mammaforum	Norra Hisingen, Angered och Östra Göteborg.
ABF Södra Småland	Araby i Växjö och Rönnedalsområdet i Alvesta.
Afrosvenskarna i Stockholm	Stockholm, särskilt fokus på Botkyrka och Järvaområdet.
Albanska Föreningars Union i Sverige	Malmö, Trelleborg, Ystad, Simrishamn, Lund, Landskrona, Helsingborg, Kristianstad, Höör och Hörby, Hässleholm, Ängelholm, Halmstad, Falkenberg, Varberg, Göteborg, Borås, Gislaved, Vetlanda, Nybro, Kalmar, Jönköping, Skara, Norrköping och Stockholms län.
ASOV Stockholm	Storstockholm särskilt där många utlandsfödda bor + Timrå, Sandviken och Borås.
Centrum mot rasism	Invandrantäta områden i Stockholm, Göteborg, Malmö och Umeå.
Fanzingo	Botkyrka kommun, Alby, Fittja, Hallunda, Norsborg, Tullinge och Tumba.
Fritid Jönköping	Jönköping.
Fryshuset	Förorter i Stockholm, Göteborg och Malmö.
Hässleholms kommun	12 ostskånska kommuner.
Ibn Rushd distrikt Södra	Nordvästra Skåne, särskilt i Landskrona och Helsingborg, områden med lågt valdeltagande.
Sverigefinska folkhögskolan	Haparanda kommun.
Södertälje kommun (Ung fritid)	Hela kommunen med huvudsakligt fokus på Ronna, Fornhöjden, Hovsjö och Saltskog.
Örebro Folkhögskola	Vivalla.

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) 2015

projektledare **Benjamin Billet**
språkgranskning **Ingrid Bohlin**
grafisk form **Christián Serrano**

distribution **MUCF, Box 17801, 118 94 Stockholm**
webbplats **www.mucf.se**
tfn **08-566 219 00**

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Vi tar fram kunskap om ungas levnadsvillkor och om det civila samhällets förutsättningar. Vi ger stöd till föreningsliv, kommuner och internationellt samarbete.

mucf | Myndigheten för ungdoms-
.se | och civilsamhällesfrågor